

דן פגיס / עוד שלושה שירים של דוד פוגל

במהדורת, כל שירי דוד פוגל (הוצאת אגודת הסופרים על ידי הוצאת „מחברות לספרות“, מארס 1966) השתדלתי להגיע למקורות הרבים שנתפזרו בהם שירי פוגל ומאמרי הביקורת עליו. אף-על-פי-כן מסתבר שנעלמו ממני שלושה משיריו. מר י. ד. אברמסקי העירני בטובו על מציאותם, והריני מודה לו בשם כל הקוראים. כזכור, הבטיחה הוצאת „מחברות לספרות“, בהודעה שפירסמה בעיתונות, לסדר את הספר מחדש ולהוציא, בעתיד קרוב ככל האפשר, מהדורה שניה, שתהא נאה מבחינת הדפוס יותר מן הראשונה. אבל כיוון שקשה לדעת מתי אמנם יתגשם הדבר, הריני מביא כבר עכשיו את שלושת השירים לפני הקוראים.

הם נדפסו ב„היום“ הווארשאי¹, כנראה לרגל ביקור שערך פוגל בווארשה. זה עולה ממאמר קצר שהתפרסם באותו העמוד, פרי עטו של אהרן צייטלין. כותרתו היא: דוד פוגל — לבואו, והוא מסתיים במשפט: הבה נקדם פניו בברכה. אין זה רק מאמר לעת-מצוא. הוא כתוב אמנם בחגיגות-מה ובסגנון פיוטי, אבל הוא מעמיד אבחנות ביקורתיות אחדות: הטון המאופק ורווחי השתיקה שבשירי פוגל, ריחוקם מסנטימנטאליות באנאלית, אך גם מקולו הנישא ברמה של האכספרסיוניזם האקטיבי והלוחם².

שלושת השירים עצמם הם מונולוגים של אשה הפונה אל אהוב לבה. בכך מצטרפים הם אל שירים אחרים של פוגל. הוא הזדהה עם דמות האשה הדובב אותה כביכול כבר בכמה מביכורי שיריו, משנות מלחמת העולם הראשונה. את רובם של אלה כינס ב־1923 באחת הסדרות הבולטות שבספרו, לפני השער האפל³. בשלושת השירים שלפנינו חוזר פוגל לעיצום הפיוטי על דרך מונולוג של אשה, שהוא על גבול הביטוי והשתיקה.

1 היום, עתון יומי מדיני וספרותי, ורשה, שנה א', גל' 80, עמ' 6; ס' בניסן תרפ"ה, 3.4.1925.

2 ראה גם כל שירי, מבוא, עמ' 41 ואילך.

3 שירים מס' כ"א—ל"ב (להוציא מס' כ"ט — דברי האהב, שהאשה ספק משיבה עליהם בשיר הבא) — כל שירי, עמ' 94 עד 105. מונולוג של אשה בשיר מוקדם, שלא נכנס ללפני השער האפל — כל שירי, עמ' 153. רוב השירים הללו נושאים תאריכים מ־1916 עד 1918 ונדפסו לראשונה במקומות שונים מאז 1918. פוגל עיבד אחד מהם ופירסמו בשנוי נוסח לאחר הופעת ספרו (ראה כל שירי, עמ' 184 ובמדור ההערות). שיר מוקדם, שנכתב ב־1917 (עמ' 105, האחרון בסידרה הנזכרת), ושיר מאוחר, שפוגל פירסמו ב־1938 (עמ' 243), שניהם מעוצבים כמונולוג של אם הפונה אל ילדה.